

Účast státního zastupitelství v civilním řízení ve vztahu k procesním zásadám

Radovan Dávid*

Státní zastupitelství, resp. z historického vývoje také prokuratura, již více než 150 let disponuje možností aktivně zasáhnout do civilního řízení¹ a přispět tak k důslednému hájení veřejného zájmu v těch věcech, u nichž panuje zvýšený zájem společnosti na konečném rozhodnutí. Tato účast je tak založena dvojím způsobem. Zejména se jedná o častější formu účasti, kterou je tzv. vstup do zahájeného řízení ve věcech uvedených v ustanovení § 35 odst. 1 občanského soudního řádu². Druhou možností je „přímé“ hlavní účastenství v řízení založené návrhem na zahájení řízení, event. žalobou, a to buď dle ustanovení § 35 odst. 3 občanského soudního řádu, anebo dle zvláštních právních předpisů³. V těchto řízeních tak státní zastupitelství, ať už jako tzv. zvláštní subjekt řízení anebo hlavní účastník, je oprávněno ve veřejném zájmu činit procesní úkony, které jsou s to ovlivnit konečné rozhodnutí soudu.

Proto jako velmi důležitou podmínku pro učinění závěru o vhodnosti, či dokonce zákonnosti takového zásahu „třetího subjektu“ do civilního řízení, posléze doplněného o dopad konečného rozhodnutí na vztahy hmotněprávní, vidím zkoumání účasti státního zastu-

pitelství v civilním řízení ve vztahu k procesním zásadám. Lze konstatovat, že účast státního zastupitelství v civilním řízení se dotýká každé oblasti právní úpravy civilního procesu, tedy od předběžných opatření a zahájení řízení až do rozhodnutí v řízení opravném, stejně tak, jako je celý civilní proces ovládán zásadami, jakožto vůdčími idejemi právního odvětví.

Vzhledem k tomu, že účast státního zastupitelství, často prezentovaná jako účast, jež v řízeních není primárně nutná (v případech vstupové činnosti), je shledávána jako prvek netypický pro civilní proces, je nutné se zabývat možnostmi ovlivnění zásad civilního procesu právě touto účastí. Půjde zejména o základní zásady, jimiž jsou např. kontradiktornost, projednací zásada či vůbec nezávislost soudní moci.

Zásada nezávislosti soudní moci

Zásada nezávislosti soudní moci, resp. nezávislosti a nestrannosti soudů patří mezi základní zásady ovládající organizaci soudnictví v České republice. Zásada

nezávislosti soudní moci vychází z primárního členění moci na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní. Vzhledem k ústavnímu zakotvení státního zastupitelství pod moc výkonnou⁴ je zřejmé, že dochází k přímému střetu moci výkonné a soudní, jenž jde za hranici pomyslné ideje systému vzájemných vah a brzd mezi mocemi. Účast státního zastupitelství v civilním řízení tak vlastně přímo působí na výkon soudní moci.

Lze se tedy zabývat otázkou, zda je tento vztah v souladu se zásadami nezávislosti a nestrannosti, či nikoliv. Vezmeme-li nejvyšší míru zjednodušení podstaty civilního řízení, je jeho cílem vydání rozhodnutí, jež bude v zájmu některého z účastníků, event. v zájmu celé společnosti. Proces je však založen na aktivitě stran. Každá z těchto stran vlastně také přímo působí na soud jako rozhodovací orgán, aby rozhodl právě v její prospěch a ne jinak. Soud se tak zákonitě dostává do pozice adresáta nejrůznějších podnětů, resp. úkonů, jež k němu směřují. Ať je to navenek zřejmé či nikoliv, každý subjekt na řízení zúčastněný působí přímo na osobu soudce a ovlivňuje, ať už více či méně, jeho pohled na věc, a tím také konečné rozhodnutí. Žádný z těchto subjektů však není přímo zařazen do moci výkonné. Státní zastupitelství je formálně označováno jako subjekt, jenž je postaven naroveň ostatním účastníkům řízení, avšak pozici státního zastupitelství navíc umocňuje názor, že soudy nejsou oprávněny zkoumat jeho stanoviska⁵.

V případech, kdy státní zastupitelství vykonává svoji působnost spočívající v podávání návrhů na zahájení řízení v širokém okruhu věcí, nelze přímo hovořit o možném ohrožení zásady nezávislosti soudů, neboť státní zastupitelství v těchto řízeních vystupuje jako účastník, tedy subjekt, jenž přímo hájí veřejný zájem v konkrétním řízení a je de facto jeho přímým ztělesněním.

Zajímavou se však jeví otázka, jak se lze přesně vypořádat s pokynem obecné povahy Nejvyššího státního zástupce, dle kterého státní zastupitelství (zejména tedy skrze činnosti vstupové) působí k tomu, aby řízení, které bylo zahájeno jeho návrhem, nebo řízení, do něhož vstoupilo, probíhalo rychle při zachování zásady zákonnosti a hospodárnosti⁶. Jestliže tedy soudy nejsou oprávněny zkoumat stanoviska státního zastupitelství a navíc státní zastupitelství působí k zachování zásady zákonnosti, může docházet k omezení nezávislosti soudů ve prospěch orgánu moci výkonné, ne-li dokonce k staronovému chápání státního zastupitelství jako ochránce zákonnosti, nikoliv jako ochránce veřejného zájmu⁷.

V případech vstupů do řízení se také lze zabývat závěrem, jenž zastává Evropský soud pro lidská práva. Není významnou otázkou, zda státní zastupitelství v daném konkrétním řízení porušilo základní procesní práva a principy, kterým je zejména rovnost, nýbrž je nutné se zabývat již prvotním problémem, tedy zda státní zastupitelství svojí účastí v civilním řízení

obecně může ohrozit nezávislost soudů. Již samotná účast státního zastupitelství v řízení, jakkoliv bude pasivní, znamená účast prvku, jenž je nadán přirozenou právní autoritou tohoto institutu. Evropský soud se „domnívá, že musí přisuzovat velký význam roli, v jaké státní zástupce vystupuje při řízení před soudním orgánem, obzvláště pak obsahu a důsledkům jeho návrhů. Návrhy státního zástupce jsou zaštitěny autoritou státního zastupitelství. I když jsou objektivní a právně odůvodněné, nejsou o nic méně určeny k ovlivnění rozhodnutí soudu.“⁸ Nutně tak bude působit na soud. Přikláním se také k závěru Evropského soudu pro lidská práva⁹, jenž obecně připouští a nic nenamítá proti účasti státního zastupitelství v civilním řízení, resp. ponechává tuto otázku vnitrostátní právní úpravě. Je však nutné trvat na splnění řady dalších podmínek, jež musí tato účast splňovat. Jde zejména o rovnost zbrání¹⁰, tedy, že každý účastník řízení musí mít možnost reagovat na návrhy i jiné procesní úkony státního zastupitelství, a nepřípustnosti účasti státního zastupitelství na neveřejných jednáních, resp. poradách soudců, či jeho jiného přímého působení na soudce. Otázka, zda státní zastupitelství, již svojí pasivní účastí v soudním řízení, může či nemůže ovlivnit samotné soudce v jejich rozhodnutí, by se mohla jevit jako velmi zajímavou pro budoucí diskuse o tomto institutu.

Zásada rovnosti

Na zásadu rovnosti v občanském právu procesním v kontextu s účastí státního zastupitelství lze nahlížet z dvojího úhlu pohledu. Jde zejména o otázku, zda státní zastupitelství bude v postavení rovném s účastníky řízení, a otázku, zda státní zastupitelství může ohrozit rovnost účastníků řízení navzájem.

Státní zastupitelství v případě výkonu své návrhové působnosti je v řízení přímo účastníkem tohoto řízení, proto se na něj bez dalšího vztahují závěry uvedené v § 18 odst. 1 občanského soudního řádu stanovícího, že účastníci mají v občanském soudním řízení rovné postavení.

Zcela odlišná situace nastává, díváme-li se na státní zastupitelství jako na tzv. zvláštní subjekt řízení. Ve věcech, v nichž je jeho účast založena vstupem do řízení, není státní zastupitelství účastníkem¹¹. Je proto nutné se zabývat otázkou, zda se i na něj uplatní ustanovení § 18 odst. 1 občanského soudního řádu, konstatujícího pouze rovnost účastníků, kdy navíc tato rovnost vychází z podmínky účinného hájení práv vyplývajících ze soukromoprávních vztahů¹². Občanské právo procesní tak poskytuje ochranu právům, které vyplývají z občanskoprávních, rodinných, pracovních a obchodních vztahů. Nicméně státní zastupitelství není přímým subjektem těchto vztahů. Problém tedy nastává při otázce, zda i přes toto postavení mu má být poskytnuta stejná ochrana v podobě rovnosti jako ostat-

ním účastníkům řízení, jež jsou přímo účastní také vztahů dle práva hmotného. § 35 občanského soudního řádu se k této otázce staví konstatováním, že státní zastupitelství je v řízeních oprávněno ke všem úkonům, které může vykonat účastník řízení, pokud však nejde o takové úkony, které může konat jen účastník právního vztahu. Ustanovení § 35 občanského soudního řádu tak vlastně jen konstatuje, že státní zastupitelství není účastníkem řízení a ani účastníkem hmotněprávních vztahů.

Státní zastupitelství se konkrétního řízení účastní vždy z důvodu, jímž je hájení veřejného zájmu, avšak lze primárně konstatovat, že státní zastupitelství jednoduše vykonává zákonem určené činnosti ve věcech, jež jsou mu svěřeny do působnosti. Vykonává tedy svá práva. Právě z tohoto důvodu by nemělo být jeho postavení o nic nevýhodnější, než postavení všech ostatních účastníků řízení. Bylo-li by státní zastupitelství odsunuto na pomyslné stupnici významnosti zúčastněných subjektů na nižší úroveň, než by byli účastníci, nelze hovořit o důsledném a vlastně ani řádně možném výkonu svých práv. To znamená, že státní zastupitelství nesmí být vůči zásadě rovnosti účastníků vymezeno negativně.

Rovnost však také znamená, aby státní zastupitelství nejen nestálo níže, ale aby také nestálo výše než ostatní účastníci. Zásada rovnosti se tedy nesmí státního zastupitelství dotýkat ani pozitivně, nesmí být tedy významem postaveno nad ostatní účastníky řízení. V tomto bodě je nutné zmínit onen sporný názor, že soud není oprávněn zkoumat stanoviska státního zastupitelství.

Zmíněná zásada „rovnosti zbraní“, jež byla několikrát konstatována v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva, tak může plně vystihnout postavení státního zastupitelství v civilním řízení (účasti založené vstupem). Státní zastupitelství, jež není účastníkem hmotněprávních vztahů, se nemůže dožadovat rovnosti dle hmotného práva, nicméně mu musí být umožněno důsledné hájení veřejného zájmu, resp. výkon všech jeho povinností. Zcela se ztotožňuji s názorem Ústavního soudu, který konstatoval, že „Právo na spravedlivé projednání věci nelze oddělit od obecného požadavku rovnosti a nediskriminace. V tomto kontextu však jde o takový význam rovnosti, jenž se týká rovnosti účastníků v řízení před soudem, nacházejících se v různých, proti sobě stojících procesních postaveních, obvykle označovaných jako „rovnost zbraní“. V ústavním pořádku České republiky je tento princip obsažen v čl. 96 odst. 1 Ústavy, dle něhož „všichni účastníci řízení mají před soudem rovná práva“, resp. čl. 37 odst. 3 Listiny, dle něhož „všichni účastníci jsou si v řízení rovni“. Proces je spor, který se odehrává prostřednictvím kontradiktorní diskuse, při níž strany sporu musejí mít „rovné zbraně“, tj. stejnou možnost mluvit a obhajovat „svou“ pravdu. Princip rovnosti zbraní vyžaduje, aby každé straně byla poskytnuta rozumná možnost hájit svou věc za podmínek, které ji

podstatně neznevýhodňují ve vztahu k jejímu oponentovi.“¹³ Samozřejmostí je, aby se uvedené závěry dotýkaly i řízení nesporných, neboť zvýhodněné či naopak znevýhodněné státní zastupitelství by výrazně ohrozilo možnost kteréhokoliv účastníka nebo státního zastupitelství aktivně se účastnit na dosažení příznivého rozhodnutí. Je nutné také dále doplnit, že „žádné z ustanovení občanského soudního řádu nelze vykládat, a tedy ani za řízení aplikovat tak, aby byl některý z účastníků zvýhodněn na úkor jiného nebo aby měl příznivější postavení zejména při projednávání věci, při dokazování, při hodnocení důkazů nebo při rozhodování věci.“¹⁴

Zásada veřejnosti a ústnosti

Zásada veřejnosti (soudního jednání) je zárukou spravedlivého procesu, která znamená možnost přesvědčit se o průběhu řízení přímo¹⁵, nikoliv tedy cestou nepřímých prostředků, jež by mohly pohled na věc velmi deformovat. Ve vztahu k účasti státního zastupitelství v civilním řízení je však nutno na zásadu veřejnosti nahlížet z širšího pohledu, než jen ze v § 116 občanského soudního řádu zakotveného pojetí, že „veřejnost soudního jednání znamená možnost přítomnosti neurčitého počtu osob v místnosti, kde probíhá jednání.“¹⁶ K účasti státního zastupitelství je nutné doplnit, že zásada veřejnosti pro toto pojetí musí splňovat další podmínku, kterou je nejen možnost účastníků být přítomni při jednání a při provádění důkazů či možnost nahlížet do soudních spisů, ale rovněž možnost účastnit se veškeré relevantní komunikace státního zastupitelství se soudem, včetně zakotvení možnosti okamžitě reagovat na veškeré procesní úkony státního zastupitelství. Nemožnost přítomnosti při úkonech státního zastupitelství v civilním řízení by tak vlastně znamenala porušení práva na spravedlivý proces, neboť by účastníkovi řízení bylo znemožněno adekvátně reagovat na procesní úkony ostatních subjektů, ačkoliv by státní zastupitelství v konkrétním řízení účastníkem nebylo. Státní zastupitelství je totiž subjektem, který, ať už vědomě či nikoliv, vždy působí na soud a soudce, proto je pro ostatní účastníky řízení nutné, aby jim bylo umožněno reagovat na procesní úkony státního zastupitelství stejně, jako je jim umožněno se vyjadřovat k procesním úkonům ostatních účastníků. Ke stejnému závěru dospěl i Evropský soud pro lidská práva¹⁷. Z veřejnosti je samozřejmě vyjmuta otázka porady a hlasování senátu, jež jsou tedy ostatním nepřístupné. V tomto případě lze respektovat neveřejnost, nicméně je nutné, aby se těchto porad a hlasování neúčastnilo ani státní zastupitelství, neboť v případech, kdy se jedná o hlasování závěrečné, tedy o rozhodnutí ve věci, by vlastně návrh státního zastupitelství byl tím skutečně závěrečným, avšak bez možnosti, aby se účastníci řízení k tomuto návrhu mohli vyjádřit¹⁸. Otázku veřejnosti je

tedy nutné rozšířit tak, že každý účastník řízení má právo být přítomen při „veškeré činnosti“ státního zastupitelství směrem k soudu a že státní zastupitelství nesmí být zvýhodňováno vůči ostatním účastníkům řízením právem na účast při tajných poradách a hlasováních.

S touto skutečností souvisí i zásada ústnosti, která zabezpečuje rychlejší průběh, respektující eventuální možnost reakce, např. na kontradiktorní projevy stran. Jestliže však i přesto budou činěny procesní úkony v písemné formě, je vždy nutné, aby tyto úkony byly náležitě oznámeny ostatním účastníkům, zejména co se týče úkonů státního zastupitelství.

Zásada projednací

Zásada projednací, zakotvená v § 120 odst. 1 občanského soudního řádu, vyjadřuje, že je čistě v zájmu účastníků, aby se sami postarali o skutkové podklady pro budoucí rozhodnutí soudu, včetně důkazních prostředků¹⁹. Pro účast státního zastupitelství v civilním řízení je však typické, že se účastní zejména řízení ve věcech, jež spadají do okruhu věcí nesporných, resp. těch, pro které dle ustanovení § 120 odst. 2 občanského soudního řádu dochází k uplatnění zásady vyšetřovací. V těchto řízeních tak soud musí provést i jiné důkazy než ty, jež byly účastníky řízení navrženy. Proto není nutné se zabývat otázkou navrhování důkazů státním zastupitelstvím v řízení nesporném, jehož hlavním cílem není vítězství ve sporu, tedy je nepravděpodobné, že by státní zastupitelství mohlo svojí činností ohrozit postavení některého z účastníků řízení.

Stejně tak není nutno uvažovat o zásadě projednací ve vztahu k řízením, jež byla zahájena na návrh státního zastupitelství, neboť to je přímo účastníkem řízení a dle § 120 odst. 1 občanského soudního řádu je jako účastník povinnou důkazy navrhnout a za takové navržení je i vlastně odpovědnou.

Naopak v řízeních sporných, kde je intervence státního zastupitelství založena vstupem, a státní zastupitelství tak není účastníkem, je nutné na postavení státního zastupitelství nahlížet jinak. Státní zastupitelství v tomto řízení může navrhnout důkazy, nicméně vzhledem k existenci sporu mezi stranami, je nutné konstatovat, že každý důkaz, který státní zastupitelství navrhne, bude vždy důkazem ve prospěch některé ze stran, i když samozřejmě „oficiální závěr“ zní, že státní zastupitelství postupuje v řízení k důslednému hájení veřejného zájmu. Otázka projednací zásady tak vlastně může být upravena do té míry, že sice účastníci řízení jsou povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení dle ustanovení § 120 odst. 1 občanského soudního řádu, nicméně je nutné také reflektovat účast státního zastupitelství, jež může tuto důkazní aktivitu stran doplňovat, event. suplovat, i když samozřejmě hlavním cílem státního zastupitelství není suplování

aktivity procesních stran. Státní zastupitelství tak v případech, kdy nedojde k navržení důkazu některou ze stran, může projevit iniciativu a navrhnout důkaz samo, čímž vlastně zmírňuje závěr, že pouze sami účastníci řízení nesou výlučnou odpovědnost za náležité shromáždění skutkového stavu. Na druhou stranu se však možnost navrhnout důkazy přímo dotýká zásady rovnosti účastníků, kteří mohou být procesním úkonem státního zastupitelství přímo dotčeni. Zásada projednací je tak i v případech, kdy státní zastupitelství vstoupilo do sporného řízení, dodržována, nicméně státní zastupitelství může doplňovat aktivitu procesních stran pouze za důsledného dodržení povinnosti postupovat nestranně, a to pouze k hájení veřejného zájmu.

Zásada kontradiktornosti

V návaznosti na závěry předchozího odstavce je ještě nutné doplnit, že ve stejném smyslu se činnost státního zastupitelství dotýká i řízení sporných, v nichž je jeho intervence založena vstupem. V případě, že existuje žalobce, který prosazuje své v žalobě uvedené nároky, a žalovaný, který uplatňuje nároky protikladné, vyvstává otázka, kde se nachází státní zastupitelství, jež vlastně není ani účastníkem řízení. Mezi stranami, které jsou „aktivními činiteli řízení“²⁰ se tak nachází nestálý a netypický prvek státního zastupitelství. Každá z těchto stran sleduje svůj vlastní zájem, státní zastupitelství sleduje zájem veřejný. Jak lze však nahlížet na jeho pozici? Určitě nedochází k vytváření pomyslného trojúhelníku, kdy by státní zastupitelství bylo účastníkem procesního vztahu vůči stranám a strany by byly ve vztahu navzájem. Státní zastupitelství totiž neuplatňuje nárok hmotněprávní a jako takové není se stranami ve sporu, kontradiktornost se tedy nedotýká státního zastupitelství. Nicméně se opět dostáváme k problému, že státní zastupitelství každým svým procesním úkonem straní některému z účastníků, ačkoliv tak může činit nevědomě a vždy směřujíc k hájení veřejného zájmu. Proto k původní podstatě kontradiktornosti, tedy že žalobce trvá na uspokojení uplatnění žalobních nároků a žalovaný uplatňuje zájem protikladný²¹, lze doplnit, že vedle nich v uvedených řízeních stojí také státní zastupitelství, jež procesními úkony doplňuje původní „soupeření dvou protikladných stran“²². Nicméně i v tomto bodě se přikláním k dalším diskusím nad současnou právní úpravou účasti státního zastupitelství ve sporném řízení.

Závěr

Výčet procesních zásad, jak byl na tomto místě uveden, není samozřejmě výčtem konečným, nicméně bylo nutné uvažovat alespoň ty zásady, jichž se může účast státního zastupitelství v civilním řízení dotknout.

Lze konstatovat, že státního zastupitelství se dotýká také problematika dalších procesních zásad, nicméně v řízeních nesporných a dále řízeních sporných, v nichž je státní zastupitelství účastníkem, by nemělo dojít k jejich ohrožení. Výjimku tvoří zásada nezávislosti soudní moci, kde lze spatřovat tendence k eventuální možnosti ovlivnění osoby soudce faktickou přítomností státního zastupitelství, resp. osoby státního zástupce v řízení, kde působí jako přirozená autorita, což ve svých rozhodnutích uznal i Evropský soud pro lidská práva. V řízeních sporných, kde státní zastupitelství účastníkem není, může dojít také k ohrožení zásady rovnosti, nicméně vzhledem k uvedenému závěru, že státní zastupitelství nesmí vytvořit podmínky nerovnosti pro účastníky řízení, a dále vzhledem ke skutečnosti, že státní zastupitelství vstupuje do sporných řízení ve zcela ojedinělých případech, lze možnost případného ohrožení rovnosti účastníků v civilním řízení snížit na minimum. Jestliže by však došlo k případnému rozšíření okruhu sporných řízení, do nichž je státní zastupitelství oprávněno vstoupit, je nadmíru nutné mít tyto otázky na paměti. Celkově lze konstatovat, že zejména ve sporných řízeních, do nichž státní zastupitelství vstoupí, není možné přesně vysvětlit dopad jednotlivých výše uvedených zásad. Nedostatečné, resp. prakticky žádné věnování se judikatury této oblasti, tak způsobuje, že ani dnes, po více než 150 letech existence možnosti státního zastupitelství zasáhnout do civilního řízení, nejsme schopni určit, zda účast státního zastupitelství v civilním řízení skutečně ohrožuje či nikoliv právo na spravedlivý proces. Proto se přikláním k důslednějšímu prozkoumání této nejasné oblasti, o níž doposud nebyla publikována jediná komplexní teoretická studie ani judikát.

Summary

In this article the author deals with the possibility of intervention of Public Prosecutor's Office in the civil proceeding and values the legal regulation from the view of fundamental principles. Primarily is the author concerned in surrogate courts, where there no doubts about the present regulation are, next he is concerned in controversial proceeding, where the possibilities of the potential discrepancy between regulation and the fundamental principles are.

* JUDr. Bc. Radovan Dávid, asistent na Katedře občanského práva PrF MU, radovan.david@law.muni.cz.

¹ Dávid, R., Tauchen, J. Vývoj působnosti státního zastupitelství v civilním řízení od roku 1848 do současnosti. Státní zastupitelství, 2007, č. 10, s. 33.

² Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

³ Typicky žaloba na určení nezákonnosti stávky a výluky dle § 21 a § 29 zákona č. 2/1991 Sb., o kolektivním vyjednávání, ve znění pozdějších předpisů, anebo návrh na popření otcovství dle § 62 a § 62 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Ústavně zakotveno je státní zastupitelství v čl. 80 Ústavy České republiky.

⁵ Hlavsa, P. K účasti státního zástupce v civilním řízení. Právní praxe v podnikání, 1998, č. 11, s. 4.

⁶ Čl. 8 pokynu obecné povahy poř. č. 15/2001 Nejvyššího státního zástupce ze dne 13. prosince 2001 o výkonu působnosti státního zastupitelství v netrestní oblasti.

⁷ Jak to stanoví § 1 odst. 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 27. 3. 1998 ve věci K. D. B proti Nizozemí

⁹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. 10. 2000 ve věci APEH Üldözötteinek Szövetsége proti Maďarsku.

¹⁰ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. 2. 1996 ve věci Vermeulen proti Belgii.

¹¹ Pokyn obecné povahy poř. č. 15/2001 Nejvyššího státního zástupce ze dne 13. prosince 2001 o výkonu působnosti státního zastupitelství v netrestní oblasti..

¹² Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád. Komentář – I. díl, 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 64.

¹³ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2007, sp. zn. II. ÚS 114/06.

¹⁴ Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád. Komentář – I. díl, 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 65.

¹⁵ Stavínohová, J., Hlavsa, P. Civilní proces a organizace soudnictví. Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 181

¹⁶ Tamtéž, s. 181.

¹⁷ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. 2. 1996 ve věci Lobo Machado proti Portugalsku.

¹⁸ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. 6. 1997 ve věci Van Orshoven proti Belgii.

¹⁹ Stavínohová, J., Hlavsa, P. Civilní proces a organizace soudnictví. Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 173.

²⁰ Stavínohová, J., Hlavsa, P. Civilní proces a organizace soudnictví. Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 175.

²¹ Tamtéž, s. 174.

²² Tamtéž, s. 174.